

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร
เพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัย
ของกองทัพบก

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

โดย

พันเอก จารุวัฒน์ ญาติ

รองผู้อำนวยการกองกำลังพล หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน

วิทยาลัยการทัพบก

กันยายน 2568

เอกสารวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสนับสนุน
ภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก

โดย พันเอก จารุวัฒน์ ญาติ

อาจารย์ที่ปรึกษา พันเอก ปราโมท หม่อมศิลา

วิทยาลัยการทัพบก อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรหลักประจำ วิทยาลัยการทัพบก ปีการศึกษา 2568 และเห็นชอบให้เป็น
เอกสารวิจัยส่วนบุคคลที่อยู่ในเกณฑ์ระดับ **ดีมาก**

พลตรี

(เกียรติชัย โอภาโส)

ผู้บัญชาการวิทยาลัยการทัพบก

คณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

พันเอก

(สุเทพ ยั่งยืน)

ประธานกรรมการ

พลตรี

(นิธิ รัตนวรรณะ)

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา

พันเอก

(ปราโมท หม่อมศิลา)

กรรมการ

พันเอกหญิง

(มนทิรา ยิ้มสมบูรณ์)

กรรมการ

พันเอกหญิง

(นวลสมร จรวงษ์)

กรรมการและเลขานุการ

บทคัดย่อ

ผู้วิจัย พันเอก จารวัฒน์ ญาติ
เรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสนับสนุน
ภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก
วันที่ 9 กันยายน 2568 **จำนวนคำ :** 9,722 **จำนวนหน้า :** 31
คำสำคัญ การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร, การบรรเทาสาธารณภัย, กองทัพบก
ชั้นความลับ ไม่มีชั้นความลับ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบัน ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร และศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้สามารถสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษา พบว่าหลักสูตรในปัจจุบันสามารถใช้แนวคิด การพัฒนาหลักสูตรแบบ ADDIE MODEL มาประยุกต์ใช้ได้จริง ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ความต้องการของกองทัพบก ในภารกิจช่วยเหลือประชาชน 2) กำหนดหลักสูตรที่มุ่งเน้นทักษะเฉพาะด้านการบรรเทาสาธารณภัย 3) จัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอต่อการฝึกอบรม 4) จัดการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ และ 5) ประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาทหารอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ABSTRACT

AUTHOR: Colonel Jaruvat Yart
TITLE: Guidelines for Developing of Military Student Training Curriculum to Support the Army's Disaster Relief Mission.
DATE: 9 September, 2025 **WORD COUNT :** 9,722 **PAGES :** 31
KEY TERMS: Military Student Training, Disaster Relief, Army
CLASSIFICATION: Unclassified

This research aims to study the management of training programs for military student training, examine the factors related to the management of military student training programs, and explore ways to develop the military student training curriculum to effectively support the Army's disaster relief missions. The study found that the current curriculum can indeed apply the ADDIE MODEL concept as follows: 1) Analyze the needs of the Army in assisting the public; 2) Define a curriculum that focuses on specific skills in disaster relief; 3) Provide adequate modern equipment and technology for training; 4) Conduct training at training centers located nationwide; and 5) Systematically assess the learning outcomes of military students to effectively support the Army's disaster relief missions.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเชิงยุทธศาสตร์เรื่อง“แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก” ซึ่งเป็นเอกสารวิจัยส่วนบุคคล สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากคณาจารย์ของวิทยาลัยการทัพบกทุกท่าน ที่ได้กรุณาประสิทธิประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ที่ทรงคุณค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ที่ปรึกษา พันเอก ปราโมทย์ หม่อมศิลา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา กำกับดูแล ช่วยตรวจสอบและแก้ไขงานวิจัยฉบับนี้อย่างดียิ่ง และ พลตรี นิธิ รัตนวรรณะ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา ที่กรุณาสันับสนุนข้อมูลและตรวจเนื้อหาของเอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พันเอก สุเทพ ยั่งยืน พันเอกหญิง มนทิรา ยิ้มสมบูรณ์ พันเอกหญิง นวลสมร จรวงษ์ กรรมการควบคุมเอกสารวิจัยส่วนบุคคล ที่กรุณาให้แนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย รวมถึงตรวจสอบต้นฉบับโดยละเอียดจนทำให้งานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์ นอกเหนือจากข้อเสนอแนะทางวิชาการอันเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยแล้ว ผู้วิจัยยังได้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

ขอขอบคุณผู้อยู่เบื้องหลังทุกท่านที่คอยเป็นกำลังใจในการทำวิจัยฉบับนี้ให้สำเร็จสมบูรณ์ได้สมตามความมุ่งหมาย ความดีอันเกิดจากผลงานการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นทุกท่านด้วยความเคารพรัก และหวังว่าวิจัยฉบับนี้ น่าจะเป็นประโยชน์ ก่อให้เกิดผลดีต่อกองทัพบก และประเทศชาติสืบไป

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
วิธีการศึกษา	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580)	7
นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ	7
แผนแม่บทการพัฒนากำลังพลสำรอง กองทัพบก พ.ศ.2566-2570	8
นโยบายการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก (พ.ศ.2566-2570)	8
พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ.2558	8
หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2568	8
ภารกิจของหน่วย	10
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	11
เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12

สารบัญ (ต่อ)

เนื้อหา	หน้า
บทที่ 3 บทวิเคราะห์	
การจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสนับสนุน ภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในปัจจุบัน	15
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษา วิชาทหารในปัจจุบันเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัย ของกองทัพบก	18
แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสามารถ สนับสนุนภารกิจบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก	21
บทที่ 4 บทอภิปราย	
การจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบัน	23
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร	23
แนวทางการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิด ADDIE MODEL	24
การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษา วิชาทหาร	24
การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน	24
ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ	25
บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	26
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	28
ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป	30
เอกสารอ้างอิง	
ประวัติย่อผู้วิจัย	

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยว่า "ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะให้ความสำคัญกับ 2 ยุทธศาสตร์ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญคือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคมและองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ ส่วนยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21¹ ถ่ายทอดหลักการและกรอบคิดเป็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้ (พ.ศ. 2566–2580) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) มีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น มีทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องเริ่มจากเยาวชนเป็นกลไกเริ่มต้นด้วยการปลูกฝังอุดมการณ์ รักชาติ ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความซื่อสัตย์สุจริต และมีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งมีร่างกายแข็งแรงอดทนเป็นเยาวชนที่มีคุณภาพเติบโตเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของชาติ² กองทัพบกมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 มาตรา 19 ระบุว่ากองทัพบกมีหน้าที่ เตรียมกำลังทางบก การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ซึ่งทางกระทรวงกลาโหมได้กำหนด⁴ นโยบายการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. 2566 - 2570 โดยมีผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ⁵ และได้มีนโยบายพัฒนากิจการกำลังพลสำรองภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ.2558 และแผนแม่บทการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของ กองทัพบก พ.ศ.2566 - 2570 ให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับภารกิจ การเตรียมและการใช้กำลังพลสำรองให้มีความพร้อมตั้งแต่ในยามปกติ โดยกำลังพลสำรอง

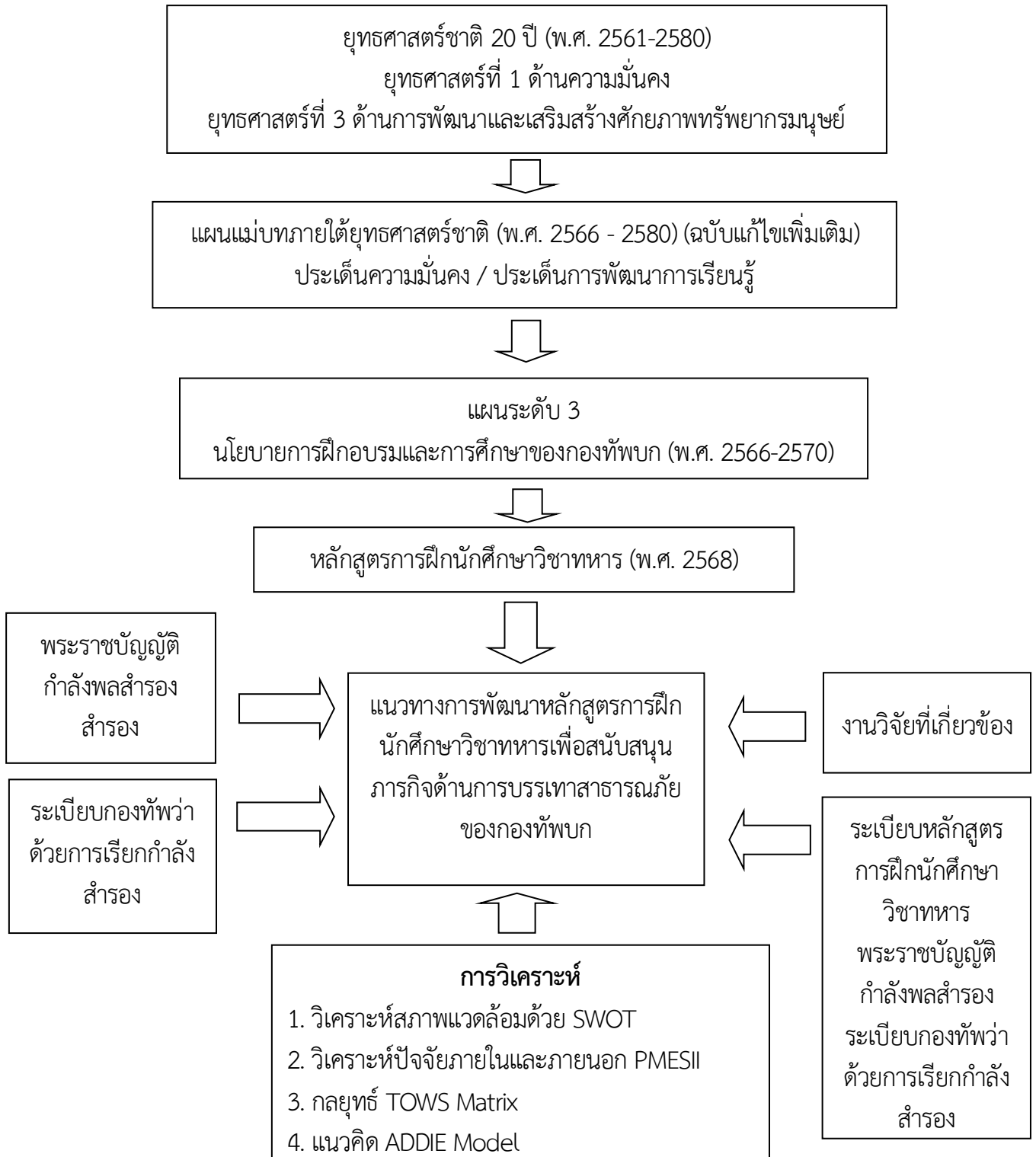
สามารถปฏิบัติราชการร่วมกับกำลังประจำการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการในการปฏิบัติภารกิจที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะ หรือเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายกยภัยพิบัติตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย⁶ พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมให้มีความทันสมัย สอดคล้องสถานการณ์และรูปแบบของภัยคุกคาม รวมถึงบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีหน่วยบัญชาการรักษาดินแดนเป็นหน่วยรับผิดชอบวางแผนอำนวยความสะดวก ประสานงาน และกำกับดูแล การดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกนักศึกษา วิชาทหารเป็นส่วนรวมในนามของกองทัพบก โดยมีหน่วยฝึก/ศูนย์การฝึกนักศึกษาวิชาทหารของมณฑลทหารบกทั่วประเทศ จำนวน 35 หน่วยฝึก และศูนย์การนักศึกษาวิชาทหารหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน เป็นผู้วางแผนและดำเนินการ ฝึกสอน ตามนโยบายของกองทัพบก การฝึกนักศึกษาวิชาทหารเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้สามารถสนับสนุนภารกิจ ด้านความมั่นคงของกองทัพบกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในแต่ละปีหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน จะมีเยาวชนมาสมัครเข้ารับการอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารทั่วประเทศเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะมาเข้ามารับการฝึกเพียงเพื่อไม่ต้องผ่านการตรวจเลือกเข้าเป็นทหารกองประจำการ ซึ่งในห้วงที่ผ่านมาภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ได้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติในหลายพื้นที่ จึงทำให้ส่วนราชการต่าง ๆ ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับ ความเดือดร้อน รวมทั้งช่วยกันฟื้นฟูพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติให้กลับมาเป็นปกติตามเดิมแต่ยังขาดความร่วมมือจากกำลังสำรองที่เป็นนักศึกษาวิชาทหารที่มีอยู่ในทุกพื้นที่ของประเทศไทย ซึ่งอาจจะเกิดจากการที่นักศึกษา วิชาทหารขาดอุดมการณ์ความรักชาติ ความเสียสละ การมีจิตอาสา และขาดความรู้ความสามารถที่ถูกต้องกับสถานการณ์ภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการช่วยเหลือประชาชนเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในปัจจุบัน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกมาสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก และสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ด้านความมั่นคงได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบันเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสามารถสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงยุทธศาสตร์ของวิทยาลัยการทัพบก การศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร

2. ขอบเขตการศึกษา

ด้านเนื้อหามุ่งศึกษาจากคู่มือ แดลงหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร พุทธศักราช 2568 ด้านประชากร จากนักศึกษาวิชาทหาร ครูฝึก และผู้รับผิดชอบการฝึก นักศึกษาวิชาทหาร ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ระยะเวลาในการดำเนินการตั้งแต่ เดือน พฤศจิกายน 2567 ถึง เดือนมิถุนายน 2568

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลจากเอกสารของทางราชการที่เกี่ยวข้องยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นโยบายการฝึกอบรบและการศึกษาของ กองทัพบก พุทธศักราช 2566 - 2570 นโยบายการปฏิบัติงานกองทัพบก พุทธศักราช 2567 และเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ

3.2 ข้อมูลการจัดการฝึกและแดลงหลักสูตรประกอบเวลาสำหรับนักศึกษา วิชาทหาร ชั้นปีที่ 1 - 5

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบการคิดเชิงยุทธศาสตร์ใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วย SWOT Analysis, วิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกด้วย PMESII, การสร้างกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix และแนวคิดในการพัฒนา ADDIE Model

5. ขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม	พ.ย. 67	ธ.ค. 67	ม.ค. 68	ก.พ. 68	มี.ค. 68	เม.ย. 68	พ.ค. 68	มิ.ย. 68
1. เลือกเรื่องและกำหนดหัวข้อการวิจัย	↔							
2. สอบการนำเสนอโครงร่างการวิจัย		↔						
3. ศึกษาและค้นคว้าที่มาของปัญหา			↔	↔				
4. วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล					↔			
5. สรุปผลการวิจัย						↔		
6. นำเสนอผลการวิจัย							↔	
7. จัดทำรูปเล่ม								↔

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก
2. ทราบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ในปัจจุบันเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก
3. ได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสามารถสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กำหนดวิสัยทัศน์และแนวปฏิบัติในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะด้านความมั่นคงและการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเชื่อมโยงกับการเตรียมความพร้อมของเยาวชน ในการสนับสนุนภารกิจของกองทัพบก ด้านการบรรเทาสาธารณภัย ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มุ่งเน้นให้ประเทศมีความปลอดภัย มั่นคง และประชาชนมีความสุข โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ในการเตรียมความพร้อมรับมือภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มุ่งเน้นให้คนไทยเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ มีทักษะและความรู้ในศตวรรษที่ 21 มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนานักศึกษาวิชาทหารให้มีระเบียบวินัย และมีทักษะด้านการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดสาธารณภัย¹

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2566 - 2570)

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 9 การป้องกันและการบรรเทาสาธารณภัย มุ่งเน้นการยกระดับการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยที่สำคัญอันเกิดจากภัยธรรมชาติ และภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์และ/หรือ เป็นภัยซ้ำซ้อน ให้สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้รวดเร็ว ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์ โดยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ การรับรู้และตระหนักรู้ถึงการจัดการ ความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่ถูกต้องให้กับทุกภาคส่วนเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วนระหว่างประเทศ ในการจัดการความเสี่ยงสาธารณภัย และประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม โดยมุ่งจัดการสาธารณภัย ให้มีมาตรฐานตามหลักสากล ด้วยการเสริมสร้างการจัดการในภาวะฉุกเฉินแบบบูรณาการให้เป็นไปตามมาตรฐานในการปฏิบัติในภาวะฉุกเฉิน ตลอดจนกำหนดแนวทางการปฏิบัติร่วมของศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉิน และเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการบรรเทาทุกข์ และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างรวดเร็วทั่วถึง และเป็นธรรม³

แผนแม่บทการพัฒนากำลังพลสำรอง กองทัพบก พ.ศ. 2566 – 2570

แผนแม่บทนี้ถูกกำหนดขึ้น เพื่อเสริมสร้างความพร้อมของกำลังพลสำรอง และ นักศึกษาวิชาทหาร ให้สามารถปฏิบัติภารกิจสนับสนุนการป้องกันประเทศและการบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นที่ การพัฒนาทักษะเฉพาะทาง การสร้างความตระหนักรู้ และการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ในแผนแม่บทนี้ กองทัพบกได้กำหนดแนวทางหลัก 3 ด้าน ได้แก่

การพัฒนาโครงสร้างการฝึกอบรม ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยและ ตรงกับความต้องการในการปฏิบัติหน้าที่ในภาวะฉุกเฉิน เช่น การฝึกการปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการใช้เครื่องมือช่วยชีวิต

การเพิ่มขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ใช้อุปกรณ์ดิจิทัลและระบบสารสนเทศ เช่น การใช้โดรนเพื่อค้นหาผู้สูญหาย และ ระบบสื่อสารฉุกเฉิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกู้ภัย

การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ การทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานท้องถิ่นในการจัดการภัยพิบัติ⁴

นโยบายการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก (พ.ศ. 2566 – 2570)

กองทัพบกกำหนดให้มีการเตรียมความพร้อมกำลังทางบก เพื่อป้องกันและตอบสนองต่อภัยคุกคาม รวมถึงภารกิจอื่น ๆ เช่น การบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเน้นให้กำลังพลและกำลังพลสำรอง (รวมถึงนักศึกษาวิชาทหาร) มีศักยภาพในการสนับสนุนภารกิจของกองทัพบกอย่างเต็มประสิทธิภาพ⁵

พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558

เป็นกฎหมายที่กำหนดแนวทางการใช้และพัฒนากำลังพลสำรองของกองทัพบก ให้สามารถปฏิบัติภารกิจร่วมกับกำลังประจำการได้เมื่อมีเหตุจำเป็น หนึ่งในกำลังพลสำรองที่มีบทบาทสำคัญคือ “นักศึกษาวิชาทหาร” ที่ผ่านการฝึกตามหลักสูตรและมีความรู้พื้นฐานด้านการทหาร⁶

หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2568

นโยบายการฝึกของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร และวิธีการฝึกอบรม เป็นแบบสร้างสรรค์ ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีของชาติ

มีระเบียบวินัย มีใจจิตอาสา และมีการพัฒนาทักษะความรู้พื้นฐานทางทหารที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงให้ความสำคัญกับการคัดเลือกกำลังพล ที่มีความรู้ความสามารถและมีทัศนคติที่ดีเพื่อปฏิบัติหน้าที่ครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ให้มีปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกของค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้ถูกสุขลักษณะและมีความเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของนักศึกษาวิชาทหารในสภาพแวดล้อมปัจจุบัน

นโยบายการฝึกผู้บัญชาการทหารบก ปรับปรุงหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมในปัจจุบัน เหมาะสมกับความต้องการและความพึงพอใจของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการฝึกในเชิงสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้ความสามารถที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ตลอดจนเป็นการสร้างเยาวชนที่ดี และเป็นเครือข่ายความร่วมมือด้านความมั่นคงให้กับสังคม และประเทศชาติ รวมถึงตอบสนองต่อระบบกำลังพลสำรองของกองทัพบก

นโยบายเฉพาะ หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารดำเนินการให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมในปัจจุบัน เป็นการฝึกในวิชาทหาร ร้อยละ 55 (เน้นการฝึกบุคคลทำเบื้องต้น และการยิงปืนด้วยกระสุนจริง) และเป็นการฝึกในวิชาทั่วไป ร้อยละ 45 ซึ่งวิชาทั่วไปประกอบด้วย วิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย วิชาสถาบันพระมหากษัตริย์ วิชาบทบาททหารกับความมั่นคง วิชาหน้าที่พลเมือง วิชามวยไทยและศิลปะการป้องกันตัว วิชาเสริมสร้างทักษะชีวิตและความมีจิตสาธารณะ เช่น การปฐมพยาบาล การบรรเทาสาธารณภัย และกิจกรรมจิตอาสา ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหาร เป็นเยาวชนกลุ่มหลักที่มีใจรักสถาบัน และสามารถช่วยเหลือสังคมได้อย่างมั่นใจ

ความต้องการและความพึงพอใจของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการฝึกในเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้ การฝึกทบทวนครูฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ให้มีทัศนคติที่ดี ลักษณะทหารดี มีความรู้เรื่องศิลปะป้องกันตัวแบบมวยไทย และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างน่าสนใจ โดยไม่สร้างความขัดแย้งกับผู้เห็นต่าง ใช้รูปแบบการสอนแบบ Active Learning โดยแบ่งเนื้อหาในแต่ละกลุ่มได้ถกเถียง และนำมาเสนอหน้าห้อง เพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารได้มีส่วนร่วมในการเรียน การสอน โดยมีครูฝึกคอยให้คำแนะนำ พัฒนาเครื่องช่วยฝึกในเชิงสร้างสรรค์ และสามารถวัดผลได้จริง โดยสร้างความร่วมมือกับสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศในการพัฒนาการฝึก^๑

ภารกิจของหน่วย

กองทัพบกมี**ภารกิจหลัก** ในการเตรียมกำลังพลเพื่อพิทักษ์ราชอาณาจักรไทย ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 เพื่อให้เกิดความมั่นคงและปกป้องประเทศจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ สนับสนุนการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยอื่น ในการบรรเทาสาธารณภัย และมี ภารกิจรอง คือการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ รวมถึงภารกิจบรรเทาสาธารณภัยโดยสามารถเรียกกำลังพลสำรองหรือนักศึกษาวิชาทหาร ที่ผ่านหลักสูตรการฝึกและมีทักษะความสามารถเฉพาะทาง มาสนับสนุนภารกิจฉุกเฉินได้ พร้อมทั้งพัฒนาและกำกับดูแลหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร

หน่วยบัญชาการรักษาดินแดนมีบทบาทสำคัญในการวางแผน อำนวยการ กำกับดูแลและดำเนินงานด้านการฝึกให้เป็นไปตามนโยบายของกองทัพบกเพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารมีสมรรถนะและทักษะพร้อมปฏิบัติการกิจร่วมกับกำลังประจำการหรือหน่วยงานภายในกองทัพบก

กองทัพบก วางแผน อำนวยการ ประสานงาน และกำกับดูแลการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในส่วนภูมิภาค โดยมีมณฑลทหารบกเป็นหน่วยรับผิดชอบ การฝึกวิชาทหารในพื้นที่

ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร และมณฑลทหารบก สามารถขอรับการสนับสนุนการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในพื้นที่ ในเรื่องครูฝึก สถานที่ฝึก ยุทโธปกรณ์ เครื่องช่วยฝึก หรือเรื่องอื่น ๆ ได้ตามความจำเป็น โดยให้ทุกหน่วยถือว่างานการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเป็นงานที่มีความสำคัญ และมีความเร่งด่วนสูง เพื่อสนับสนุนนโยบายการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกองทัพบก พร้อมทั้งวางแผนการจัดการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ในความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากกองทัพบก ตลอดจนควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร และหน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบก ประสานกับสถานศึกษาวิชาทหาร โดยใกล้ชิด เพื่อจัดห้วงการฝึกทั้งภาคปกติและภาคสนามของนักศึกษาวิชาทหาร ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับห้วงการศึกษาของสถานศึกษาวิชาทหาร ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงระบบการฝึกและผลการฝึกของนักศึกษาวิชาทหารด้วย พร้อมทั้ง กวดขัน และระมัดระวังการใช้อาวุธยุทโธปกรณ์ของทางราชการให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยสมบูรณ์อยู่เสมอ

ศูนย์ฝึกล่อยนักศึกษาวิชาทหาร เป็นหน่วยทหารในพื้นที่ ที่ได้รับมอบความรับผิดชอบการฝึกนักศึกษาวิชาทหารจากหน่วยฝึกวิชาทหาร ดำเนินการฝึกวิชาทหาร ตามกรอบการฝึกที่หน่วยฝึกวิชาทหารกำหนด⁵

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการออกแบบของ ADDIE MODEL หมายถึง การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นหลักการออกแบบ ที่ครูจะต้องเตรียมความพร้อมก่อนที่จะทำกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียนในแต่ละกิจกรรม การเรียนรู้ โดยมีหลักการออกแบบอยู่ 5 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 การวิเคราะห์ (Analysis)

ครูผู้สอนได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนของนักเรียน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการเรียน ลักษณะของนักเรียน เป้าหมายและจุดประสงค์ว่าเป็นการเรียนรู้ในลักษณะใด เช่น นักเรียนมีความต้องการในวิธีการจัดการเรียนการสอนอย่างไร เนื้อหาที่เรียนเป็นอย่างไร

1.2 การออกแบบ (Design)

เป็นขั้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการออกแบบของ ADDIE MODEL ซึ่งจะทำให้การกำหนดเป้าหมายในการเรียน จุดประสงค์ที่ชัดเจน การวางแผน การประเมินผลการเรียนรู้ พิจารณาเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา และจัดกลุ่มของนักเรียนในการทำกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ ในลักษณะรายกลุ่มและรายบุคคล

1.3 การพัฒนา (Development)

การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งได้พัฒนามาจากการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงสื่อต่าง ๆ ที่จะถูกนำไปใช้ในการเรียนการสอน

1.4 การนำไปใช้ (Implementation)

เป็นการนำสิ่งที่ได้จากการพัฒนาไปทดลองใช้ เพื่อหาคุณภาพของกิจกรรม และทำการปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมให้เป็นประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านกระบวนการ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.5 การประเมินผล (Evaluation)

เป็นการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการออกแบบของ ADDIE MODEL และทำการสรุปผลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย¹²

2. การฝึกอบรมในสถานการณ์จำลอง (Simulation Training) ผู้เรียนได้ฝึกทักษะและตัดสินใจในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย โดยอาจใช้เทคโนโลยี เช่น VR (Virtual Reality), AR (Augmented Reality) หรือการฝึกแบบ Role-Playing ประโยชน์ของ Simulation Training คือ เสริมสร้างทักษะการตัดสินใจในสถานการณ์จริง, ลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

จากการฝึกในสถานการณ์จริง, เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ผ่านการปฏิบัติจริง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ และมีความพร้อมเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์จริง

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสืบค้น และตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้องมีงานวิจัยที่สอดคล้องกับหัวข้อ การพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสนับสนุนภารกิจการบรรเทาสาธารณภัย ดังนี้

1. ชลิตาสรณ์ ชญาภาภูริตา ได้วิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่ได้รับการพัฒนา ได้ถูกออกแบบเพื่อเสริมสร้างความรักชาติ โดยมุ่งเน้นไปที่การบูรณาการความรู้ ความเข้าใจ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าแห่งความรักชาติ การออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมภายในหลักสูตร มีความเหมาะสมกับระดับความเข้าใจของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1 นักศึกษาวิชาทหารแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทัศนคติในเชิงบวกต่อแนวคิดเรื่องความรักชาติ หลังการปฏิบัติจริง และเข้าร่วมกิจกรรมจากหลักสูตรใหม่ นักศึกษามีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ในฐานะเยาวชนที่มีส่วนช่วยเหลือสังคมและประเทศมากขึ้น ระดับความตระหนักรู้ และความภาคภูมิใจในความเป็นไทยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ หลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่สามารถส่งเสริมความรักชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพบว่ากิจกรรมที่ใช้ในหลักสูตร เช่น การปฏิบัติภาคสนาม การสนทนาเกี่ยวกับคุณค่าของความรักชาติ และการฝึกคิดเชิงวิพากษ์ สามารถกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดจิตสำนึกที่ดี และนำไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้ นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการทดลองให้ความคิดเห็นในเชิงบวก โดยมองว่าหลักสูตรนี้มีประโยชน์ และช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับความรักชาติ กลุ่มผู้เกี่ยวข้องมองว่าหลักสูตรสามารถนำไปปรับใช้กับกลุ่มอื่น ๆ ของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีอื่นหรือการฝึกอบรมด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง¹³

2. พันเอก ทรงราชย์ กิตติธिरางกูร ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกนักศึกษาวิชาทหารที่ตอบสนองต่อภารกิจด้านความมั่นคงของกองทัพบก ผลการวิจัยพบว่า ปัญหา อุปสรรค ในการฝึกนักศึกษาวิชาทหารประกอบด้วย ครูผู้กำกับขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านครูฝึกพบว่าวัยสูงอายุ ด้านนักศึกษาวิชาทหาร พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการเรียนเพื่อให้ได้สิทธิในการละเว้นการเกณฑ์ทหารเป็นส่วนใหญ่ และผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรหลานเพราะต้องการได้รับสิทธิในการยกเว้นการเกณฑ์ทหาร และต้องการคะแนนเพิ่มพิเศษในการสมัครเรียนสังกัดกลาโหม ทั้งนี้ยังมีปัจจัยและองค์ประกอบการศึกษาที่สามารถส่งเสริมพัฒนานักศึกษาวิชาทหาร ดังนั้นทางกองทัพบกต้องเน้นและพัฒนา

ระบบการฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้มีประสิทธิภาพที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และสามารถตอบสนองต่อภารกิจด้านความมั่นคงของกองทัพ¹⁴

3. พันเอก กิติพันธ์ เฮงสนั่นกูร ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพลทหารกองประจำการเหล่าทหารแพทย์ โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช เพื่อปฏิบัติการกิจบรรเทาสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่รับผิดชอบ โดยยึดตามหลักสูตรการฝึกเบื้องต้น เฉพาะเหล่าแพทย์ 8 สัปดาห์ ของโรงเรียนเสนาธิการ กรมแพทย์ทหารบก เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร มีการเสริมในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ บรรเทาสาธารณภัย ในเรื่องไฟฟ้าหมอกควัน การดูแลผู้ประสบภัยทางน้ำ การเกิดโรคติดต่ออุบัติใหม่ การลำเลียงผู้ป่วยทางอากาศยาน การจัดการทางการแพทย์ในสถานการณ์ฉุกเฉิน และการฝึกจากประสบการณ์ในสถานการณ์จริง การเตรียมวิทยากรที่มีความรู้ความชำนาญ มีประสบการณ์ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้พื้นฐาน ความมุ่งมั่น ตั้งใจในการฝึก มีเครื่องช่วยฝึกและอุปกรณ์การฝึกมีครบครัน ทันสมัย สถานที่ฝึกมีความพร้อมและได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอในการฝึกซ้อมแผนบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่ เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติการกิจให้ประสบความสำเร็จและยังสามารถนำแนวทางนี้ขยายผลให้กับพลทหาร ในส่วนของ โรงพยาบาลค่ายในสังกัดกองทัพบก ที่ประสบปัญหาเดียวกันและกองร้อยบรรเทาสาธารณภัยมณฑลทหารบกที่ 37 และหน่วยทหารอื่นๆ เพื่อให้การปฏิบัติการกิจประสบผลสำเร็จสูงสุด¹⁵

4. พันเอก สุริน ทองเต็ม ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อตอบสนองนโยบายการใช้กำลังสำรองของกองทัพบก ซึ่งทำให้ทราบว่า ผู้สำเร็จหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารตามหลักสูตรปัจจุบัน มีความรู้พื้นฐานทางทหาร เพียงพอที่จะเป็นกำลังพลสำรองเท่านั้น จำเป็นต้องให้ความรู้เพิ่มเติมกับนักศึกษาวิชาทหาร ด้วยการฝึกแบบเจาะลึกในวิชายุทธวิธี เพิ่มเติมความรู้ในเรื่อง ผู้นำทางทหารและครูทหาร การบังคับบัญชาและการควบคุมหน่วย รวมทั้งต้องปรับระยะเวลาการฝึกให้ครบตามที่หลักสูตรกำหนดและให้มีการประเมินผลการฝึกอย่างจริงจัง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้สำเร็จการฝึกอบรมมีคุณลักษณะและมีขีดความสามารถที่จะตอบสนองนโยบายการใช้กำลังพลสำรองของกองทัพบกต่อไป¹⁶

5. พันเอก ภูริทัต โพธิ์แก้ว ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัย ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทยของกรมทหารสื่อสาร ทั้งนี้ได้วิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของกรมการสื่อสารทหาร ในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัย โดยให้จัดทำแผนการในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยของกรมการสื่อสารทหาร รองรับแผนการบรรเทา

สาธารณสุขกองทัพอากาศไทย, ดำเนินการพัฒนาระบบการติดต่อสื่อสารและระบบสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพอากาศไทยและเหล่าทัพ ตั้งแต่ในยามปกติ, มีการฝึกอบรมกำลังพลเพื่อเพิ่มความชำนาญในด้าน การติดต่อสื่อสาร และระบบสารสนเทศ พร้อมทั้งความรู้ความสามารถในเรื่องการปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย ดำเนินการปรับอัตราการจัดเฉพาะกิจ อัตราการจัดและยุทธโศปกรณ์ รวมทั้งบูรณาการการปฏิบัติในด้านการติดต่อสื่อสาร และระบบสารสนเทศเมื่อเกิดภัยพิบัติหรือสาธารณภัยกับส่วนราชการและพลเรือนที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ในยามปกติ¹⁷

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น ต่างชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้ผสมผสานกับแนวทางการบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นระบบ เน้นการฝึกทักษะและจิตอาสา รวมถึงการเตรียมกลยุทธ์ในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และนโยบายของกองทัพบก การศึกษาด้านเชิงยุทธศาสตร์ โดยใช้ SWOT, TOWS และ PMESII จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ให้นักศึกษาวิชาทหารสามารถสนับสนุนภารกิจด้านความมั่นคง และ สาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต

บทที่ 3

บทวิเคราะห์

การวิจัยนี้จึงมุ่งวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของหลักสูตรฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ผ่านกรอบการวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่ SWOT Analysis และ PMESII รวมถึงการสังเคราะห์แนวทางพัฒนาในรูปแบบ TOWS Matrix เพื่อเสนอทางเลือกเชิงนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการปรับปรุงหลักสูตรให้สามารถผลิตกำลังพลสำรองที่มีคุณภาพ ทนต่อเหตุการณ์ และมีส่วนร่วมกับการกิจของกองทัพบกในการบรรเทาสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในปัจจุบัน

ในปัจจุบัน ประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยพิบัติที่มีแนวโน้มทวีความถี่และความรุนแรงมากขึ้น ทั้งจากปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัย ดินถล่ม หรือไฟป่า และภัยที่เกิดจากมนุษย์ เช่น อุบัติเหตุร้ายแรงหรือสถานการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุข ภายใต้บริบทเช่นนี้ การบรรเทาสาธารณภัยจึงได้กลายเป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญของกองทัพบกที่ต้องแสดงบทบาทเชิงรุกในการให้ความช่วยเหลือประชาชน ทั้งในด้านการเข้าถึงพื้นที่ประสบภัย การฟื้นฟูหลังเหตุการณ์ ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว

แม้ว่ากองทัพบกจะมีความพร้อมด้านทรัพยากร ยุทโธปกรณ์ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการภารกิจดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังพบว่า "กำลังพลสำรอง" ซึ่งเป็นนักศึกษาวิชาทหารที่กระจายตัวอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ ยังไม่ได้รับการบูรณาการเข้ากับการกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นระบบ ทั้งที่บุคลากรกลุ่มนี้สามารถเป็นกำลังสำคัญในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะในช่วงเวลาฉุกเฉินที่ต้องอาศัยเครือข่ายที่ใกล้ชิดกับชุมชน

หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบัน มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางทหารพื้นฐาน เช่น การฝึกวินัย การทำงานเป็นทีม และการปฏิบัติงานในภาวะวิกฤต ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการช่วยเหลือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากได้รับการเสริมเพิ่มเติมด้วยองค์ความรู้ด้านการจัดการภัยพิบัติอย่างเป็นระบบ ทั้งในมิติของการปฐมพยาบาล การอพยพ การสื่อสารในสถานการณ์ฉุกเฉิน และการใช้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่

ดังนั้น เพื่อให้การฝึกอบรมหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารสามารถตอบสนองต่อบริบทใหม่ของการกิจบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประเมินและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ของหลักสูตรดังกล่าวอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค รวมถึงบริบททางการเมือง การทหาร สังคม และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ให้มีความทันสมัย เหมาะสม และตอบสนองต่อความต้องการของทั้งกองทัพบกและสังคมไทยอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ของการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก โดยประยุกต์ใช้เทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อปูทางสู่การออกแบบกลยุทธ์พัฒนาหลักสูตรที่มีความเป็นไปได้สูง และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง รายละเอียดดังนี้

1. จุดแข็ง (Strength)

1.1 ความพร้อมของบุคลากร ครูฝึกและนักศึกษาวิชาทหาร ผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในสถานการณ์ฉุกเฉินมาพอสมควร

1.2 ความสามารถเชิงยุทธศาสตร์ หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารมีการออกแบบมาให้เหมาะสมกับลักษณะงานทางทหาร เช่น การทำงานเป็นทีม มีวินัย และการรับมือกับสถานการณ์อันตราย

1.3 การสนับสนุนจากกองทัพบก กองทัพบกมีทรัพยากร อุปกรณ์ และฐานข้อมูลที่สามารถสนับสนุนการฝึกอบรมและการปฏิบัติหน้าที่ในงานบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างเป็นระบบ

1.4 ความคุ้นเคยกับพื้นที่ นักศึกษาวิชาทหารมักอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ใกล้เคียงกับสถาบันศึกษา ทำให้สามารถตอบสนองต่อภัยพิบัติในพื้นที่ได้รวดเร็ว

1.5 การได้รับความไว้วางใจจากประชาชน นักศึกษาวิชาทหารเป็นตัวแทนที่ช่วยเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของกองทัพในแง่การทำหน้าที่ช่วยเหลือสังคม

2. จุดอ่อน (Weaknesses)

2.1 หลักสูตรเน้นหนักด้านการฝึกทางทหาร เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติอาจมีจำนวนชั่วโมงที่จำกัด ทำให้ขาดความลึกซึ้งในประเด็นเฉพาะทาง เช่น การปฐมพยาบาล หรือการจัดการระบบอพยพผู้ประสบภัย

2.2 ความไม่ชัดเจนในการบูรณาการ แผนการบูรณาการระหว่างกองฝึกของนักศึกษาวิชาทหารกับหน่วยงานด้านสาธารณภัยอาจขาดความเป็นรูปธรรม

2.3 ข้อจำกัดของทรัพยากรในสถานการณ์จริง แม้ว่าการฝึกอบรมจะมีอุปกรณ์พื้นฐาน แต่ในการลงพื้นที่เพื่อบรรเทาสาธารณภัยอาจเกิดปัญหาเรื่องการขาดแคลนอุปกรณ์เฉพาะทาง

2.4 ข้อจำกัดด้านการสื่อสาร ในบางกรณีมีความคลาดเคลื่อนในการสื่อสารระหว่างส่วนกลางกับหน่วยปฏิบัติ ทำให้ภารกิจช่วยเหลือมีความล่าช้า

2.5 ระยะเวลาการฝึกอบรมที่จำกัด การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มีช่วงเวลาสั้นทำให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาทักษะเฉพาะทางที่จำเป็น

2.6 ข้อจำกัดด้านประสบการณ์ นักศึกษาวิชาทหารอาจไม่มีประสบการณ์รับมือกับภัยพิบัติขนาดใหญ่ในสถานการณ์จริง

3. โอกาส (Opportunities)

3.1 นโยบายส่งเสริมจากภาครัฐ รัฐบาลให้ความสำคัญกับการบรรเทาสาธารณภัย และมีนโยบายส่งเสริมการบูรณาการหน่วยงานทุกระดับ

3.2 ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก สามารถประสานความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สมาคมกู้ภัยและหน่วยงานท้องถิ่น

3.3 การใช้เทคโนโลยีในการฝึกอบรม : สามารถพัฒนาโปรแกรมการฝึก Simulation ผ่านเครื่องมือ VR (Virtual Reality) หรือ AR (Augmented Reality) เพื่อจำลองสถานการณ์ภัยพิบัติ

3.4 การพัฒนาระบบการสื่อสาร การใช้แพลตฟอร์มการติดต่อสื่อสารดิจิทัล เช่น การใช้แอปพลิเคชันเพื่อประสานงาน

3.5 การเผยแพร่บทบาทการช่วยเหลือสังคม การเข้าร่วมและสนับสนุนในภารกิจบรรเทาสาธารณภัย จะช่วยสร้างการรับรู้ในเชิงบวกต่อกองทัพและนักศึกษาวิชาทหาร

3.6 การขยายพันธมิตรทางสังคม สามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับโรงเรียน สถานศึกษา และชุมชน ทำให้เกิดประโยชน์ทั้งในเชิงสังคมและภาพลักษณ์

4. อุปสรรคหรือภัยคุกคาม (Threats)

4.1 ภัยพิบัติที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ เช่น สภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน อาจส่งผลให้ภัยพิบัติมีความรุนแรงเกินการรับมือ

4.2 ความยากลำบากในพื้นที่ห่างไกล พื้นที่ภัยพิบัติที่อยู่ในพื้นที่ชนบทหรือภูเขาอาจมีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงและทรัพยากร

4.3 การแข่งขันกับหน่วยงานอื่น การปฏิบัติภารกิจอาจมีการซ้อนทับกับหน่วยกู้ภัยหรือองค์กรการกุศลซึ่งมีศักยภาพและประสิทธิภาพที่สูงกว่า

4.4 การขาดงบประมาณสนับสนุน งบประมาณที่จำกัดสำหรับการฝึกอบรม หรือ การจัดการภัยพิบัติอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพโดยรวม

4.5 ความไม่เข้าใจของประชาชน ในบางกรณีประชาชนอาจขาดความไว้วางใจ หรือ มีการวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

4.6 ปัญหาทัศนคติของนักเรียนในบางกลุ่ม นักศึกษาวิชาทหารบางคนอาจไม่มีความมุ่งมั่นจริงจังต่อหน้าที่ และมองการฝึกอบรมเป็นเพียงขั้นตอนที่ต้องทำให้เสร็จ

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วย SWOT Analysis พบว่า ภาพรวมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารมีข้อได้เปรียบในด้านการจัดเตรียมศักยภาพของนักศึกษาวิชาทหารที่มีความพร้อมทั้งในความรู้ ทักษะการทำงานเป็นทีม และการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน นอกจากนี้การสนับสนุนจากกองทัพบก รวมถึงความพร้อมในการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ยังเป็นปัจจัยเสริมที่ช่วยให้หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารมีศักยภาพต่อการขยายผลในอนาคตได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดที่สำคัญของการจัดการฝึกอบรม คือการจัดการเวลาและทรัพยากรในการฝึกอบรมที่อาจไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการภัยพิบัติซึ่งยังไม่ลงรายละเอียดเชิงลึกเพียงพอ รวมถึงอุปกรณ์พิเศษที่อาจไม่ครบถ้วนเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง อีกทั้ง นักศึกษาบางคนยังขาดประสบการณ์ภาคสนามและทักษะเฉพาะทางที่จำเป็นต่อการรับมือกับภารกิจในสถานการณ์ภัยพิบัติขนาดใหญ่ ในส่วนของโอกาส หลักสูตรนี้มีความเป็นไปได้ในการปรับปรุงและพัฒนาผ่านการใช้นวัตกรรม เช่น การนำเทคโนโลยีมาสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) และการประสานความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องด้านภัย การฝึกอบรมยังช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ด้านบวกต่อกองทัพและนักศึกษาวิชาทหารในสายตาของประชาชน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบันเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก

จากหัวข้อวิจัย แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร โดยนำแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (SWOT, PMESII) มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ (TOWS Matrix) อย่างละเอียด เพื่อตอบสนองตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ดังนี้ ซึ่งจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เชิงยุทธศาสตร์ด้วยเทคนิค PMESII Analysis พบว่า

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ด้วยกรอบ PMESII Analysis

1. การเมือง (P – Political)

1.1 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง และยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาวิชาทหาร นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

1.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดแนวทางในการเสริมสร้างความพร้อมของกำลังพลสำรอง ให้สามารถปฏิบัติการกิจสนับสนุนการป้องกันประเทศ และการบรรเทาสาธารณภัย นโยบายการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัย ที่มอบหมายให้กองทัพบกมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ

2. การทหาร (M – Military)

2.1 โครงสร้างการจัดการบริหารจัดการของหน่วยบัญชาการรักษาดินแดนที่ต้องรับผิดชอบวางแผน อำนาจการ ประสานงาน และกำกับดูแลการฝึกของนักศึกษาวิชาทหารรวมทั้งหน่วยฝึก/ศูนย์การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร จำนวน 35 หน่วยฝึกทั่วประเทศ ทำให้มีความครอบคลุมในทุกพื้นที่

2.2 ยุทธโศปกรณ์และทรัพยากรของกองทัพบกที่นำมาใช้ในการฝึกอบรม และการปฏิบัติการกิจบรรเทาสาธารณภัย ได้มีการผสมผสานระหว่างกำลังพลประจำการ และกำลังพลสำรอง ที่ต้องพัฒนาการฝึกอบรมให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ความรู้ด้านการบัญชาการและการควบคุมในสถานการณ์วิกฤตกองทัพบกมีความเชี่ยวชาญ

3. เศรษฐกิจ (E - Economic) ได้แก่ ข้อจำกัดด้านงบประมาณที่มีในการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยสำหรับการฝึกอบรม อีกทั้งยังมีผลกระทบทางเศรษฐกิจจาก ภัยพิบัติที่ต้องการการเตรียมความพร้อมของกำลังพลในการช่วยฟื้นฟูหลังเกิดเหตุ งบประมาณที่จำกัดในการพัฒนาหลักสูตรและการปรับปรุงระบบการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ความคุ้มค่าในการลงทุนพัฒนา กำลังพลสำรอง เมื่อเทียบกับการพัฒนากำลังพลประจำการเพียงอย่างเดียว ซึ่งการเตรียม กำลังพลที่มีทักษะพร้อมรองรับภารกิจจะช่วยลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจเมื่อเกิดภัยพิบัติ

4. สังคม (S - Social) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเยาวชนต่อการฝึกวิชาทหารและบทบาทของทหารในสังคม ความคาดหวังของประชาชนในสังคมต่อบทบาทของกองทัพ ในการช่วยเหลือประชาชน แรงจูงใจในการเข้ารับการฝึกของนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งส่วนใหญ่เพื่อการยกเว้น การเกณฑ์ทหารมากกว่าการมุ่งเน้นที่การพัฒนาทักษะ การปลูกฝังจิตสำนึกในการช่วยเหลือสังคมและ จิตอาสาให้นักศึกษาวิชาทหาร การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนภารกิจบรรเทาสาธารณภัย

5. ข้อมูลข่าวสาร (I - Information) ได้แก่ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการฝึกอบรมและการจำลองสถานการณ์ภัยพิบัติ ระบบการเตือนภัยและการสื่อสารที่จำเป็นต้องมีการฝึกฝนให้กับนักศึกษาวิชาทหาร การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับ การปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย การประชาสัมพันธ์และการสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทของนักศึกษาวิชาทหารใน การบรรเทาสาธารณภัย การใช้เทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ในการประสานงาน และให้ความช่วยเหลือประชาชน

6. โครงสร้างพื้นฐาน (I - Infrastructure) ได้แก่ ความพร้อมของสถานที่ฝึกและ ศูนย์การฝึกนักศึกษาวิชาทหารทั่วประเทศ ระบบการขนส่งและการเคลื่อนย้ายที่จำเป็น สำหรับการปฏิบัติภารกิจบรรเทาสาธารณภัย มีข้อจำกัดด้านอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยสำหรับการฝึกอบรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลเพื่อสนับสนุน การฝึกอบรมแบบออนไลน์และการใช้เทคโนโลยีจำลองสถานการณ์การบูรณาการโครงสร้างพื้นฐาน การสื่อสารระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบรรเทาสาธารณภัย

จากการวิเคราะห์ด้วย PMESII Analysis แสดงให้เห็นถึงปัจจัยหลายด้านที่มีผลต่อการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร โดยเฉพาะปัจจัยด้านการเมือง สังคม การทหาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ปัจจัยเหล่านี้มีทั้งที่เป็นโอกาสและอุปสรรคต่อการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อภารกิจบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างเหมาะสม

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสามารถสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก

เมื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ (TOWS Matrix) ดังนี้

1. กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategies)

1.1 พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมที่เน้นทักษะด้านการบรรเทาสาธารณภัย โดยใช้ประสบการณ์และระบบการฝึกอบรมที่เป็นมาตรฐานของกองทัพบก พร้อมทั้งบูรณาการกับเทคโนโลยีใหม่ เช่น ระบบจำลองสถานการณ์

1.2 สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาหลักสูตรและจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัย

1.3 ส่งเสริมการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยเน้นการพัฒนาทักษะที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม

2. กลยุทธ์เชิงรับ (ST Strategies)

2.1 ต้องพัฒนาระบบการฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและครอบคลุม เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับภัยพิบัติที่หลากหลายและซับซ้อน

2.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อที่จะได้เสริมสร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการฝึกอบรม

2.3 ประชาสัมพันธ์บทบาทของนักศึกษาวิชาทหาร ในการสนับสนุนภารกิจบรรเทาสาธารณภัยเพื่อสร้างความเข้าใจและการยอมรับจากสังคม

3. กลยุทธ์เชิงป้องกัน (WT Strategies)

3.1 จัดหาและพัฒนาอุปกรณ์ที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพใน การฝึกอบรม และ การปฏิบัติภารกิจ

3.2 สร้างระบบประเมินผลที่เข้มงวด เพื่อให้มั่นใจว่านักศึกษาวิชาทหาร ที่สำเร็จ การฝึกอบรมมีความพร้อมในการสนับสนุนภารกิจ

3.3 ปรับปรุงการสื่อสารและการประสานงาน ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มความรวดเร็วและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

4. กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategies)

4.1 ปรับปรุงหลักสูตรและรูปแบบการฝึก ให้เหมาะสมกับข้อจำกัดด้านเวลา โดยเพิ่มการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเพื่อให้นักศึกษาวิชาทหารมีประสบการณ์ตรง

4.2 พัฒนาทักษะครูฝึกนักศึกษาวิชาทหารโดยจัดการฝึกอบรมเพิ่มเติมในด้านเทคโนโลยี และการบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 สร้างแรงจูงใจให้นักศึกษาวิชาทหาร ผ่านกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับการช่วยเหลือสังคมและการพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง

จากวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ (TOWS Matrix) ผู้วิจัยได้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ดังนี้ (ตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิด ADDIE MODEL)

1. การวิเคราะห์ (Analysis)

วิเคราะห์ความต้องการด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในการช่วยเหลือประชาชนในปัจจุบัน และความต้องการของนักศึกษาวิชาทหารในด้านการบรรเทาสาธารณภัย

2. การออกแบบ (Design)

ออกแบบหลักสูตรที่เน้นการพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน เช่น การปฐมพยาบาล และการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี รวมทั้งบูรณาการการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ และการจำลองสถานการณ์

3. การพัฒนา (Development)

จัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยสำหรับการฝึกอบรม พัฒนาสื่อการเรียนการสอน เช่น วิดีโอสาธิตและคู่มือการฝึก

4. การดำเนินการ (Implementation)

ดำเนินการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ และใช้ระบบการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักศึกษาวิชาทหาร

5. การประเมินผล (Evaluation)

ประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาทหาร รวมทั้งประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรและปรับปรุงตามความเหมาะสม

บทที่ 4

บทอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง "แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก" มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ผลการวิจัยนำมาสู่การอภิปรายผลในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบัน

จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วย SWOT Analysis พบว่า หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดสำคัญในการสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัย โดยเฉพาะในเรื่องของระยะเวลาการฝึกที่จำกัด การขาดประสบการณ์จริงของผู้เรียน และการขาดการบูรณาการเนื้อหาด้านการบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พันเอก ทรงราชย์ กิตติธिरางกูร ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกนักศึกษาวิชาทหารที่ตอบสนองต่อภารกิจด้านความมั่นคงของกองทัพบก ที่พบว่า การฝึกนักศึกษาวิชาทหารมีปัญหาในด้านครูผู้กำกับที่ขาดแรงจูงใจใน การปฏิบัติงาน ครูฝึกมีอายุสูง และนักศึกษาวิชาทหารส่วนใหญ่เรียนเพื่อต้องการให้ได้สิทธิ การยกเว้นการเกณฑ์ทหาร มากกว่าการมุ่งเน้นพัฒนาทักษะเพื่อสนับสนุนภารกิจของกองทัพ¹⁴ การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงยืนยันข้อค้นพบเดิมและขยายขอบเขตให้เห็นถึงความจำเป็นใน การปรับปรุงหลักสูตรเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยโดยเฉพาะ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร

การวิเคราะห์ด้วย PMESII Analysis แสดงให้เห็นถึงปัจจัยหลายด้านที่มีผลต่อการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะปัจจัยด้านการเมือง สังคม การทหาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเหล่านี้มีทั้งที่เป็นโอกาสและอุปสรรคต่อการพัฒนาหลักสูตร

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ พันเอก กิติพันธ์ เสงสนั่นกุล เรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพลทหารกองประจำการเหล่าทหารแพทย์ ได้พบว่าความสอดคล้องในประเด็นการเสริมทักษะเฉพาะทางด้านการบรรเทาสาธารณภัย

เช่น การบริหารจัดการไฟฟ้าและหมอกควัน การดูแลผู้ประสบภัยทางน้ำ และการจัดการทางการแพทย์ในสถานการณ์ฉุกเฉิน รวมถึงความสำคัญของการฝึกในสถานการณ์จริง¹⁵ ซึ่งเป็นการยืนยันว่าหลักสูตรการฝึกควรเน้นการบูรณาการทักษะเฉพาะทางและประสบการณ์ตรงเพื่อให้สามารถสนับสนุนภารกิจบรรเทาสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิด ADDIE Model

การประยุกต์ใช้กรอบแนวคิด ADDIE Model ในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร เป็นแนวทางที่เป็นระบบและมีขั้นตอนชัดเจน ครอบคลุมทั้งการวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา การดำเนินการ และการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพัฒนาศาสตร์สมัยใหม่¹²

จากงานวิจัยของ ชลิตาสรณ์ ชญาภาภุริตา ได้วิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหาร ได้พบว่าการออกแบบหลักสูตรที่บูรณาการความรู้ ความเข้าใจ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญต่อการพัฒนาเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสม¹³ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่เสนอให้ออกแบบหลักสูตรที่เน้นการพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน บูรณาการการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการและการจำลองสถานการณ์ ด้วยการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร

งานวิจัยนี้เสนอให้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการฝึกอบรม เช่น ระบบจำลองสถานการณ์ (Simulation Training) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการฝึกในสถานการณ์จำลองที่มีประโยชน์ในการเสริมสร้างทักษะการตัดสินใจ ลดความเสี่ยงจากการฝึกในสถานการณ์จริง และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พันเอก ภูริทัต โพธิแก้ว ในงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัย เสนอให้พัฒนาระบบการติดต่อสื่อสารและระบบสารสนเทศ ที่ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ในการฝึกและการปฏิบัติงาน¹⁷⁹

การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อเสริมสร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการฝึกอบรม ซึ่งสอดคล้องกับแผนแม่บทการพัฒนากำลังพลสำรองกองทัพบก พ.ศ. 2566-2570 ที่เน้นการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานท้องถิ่นในการจัดการภัยพิบัติ²

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะ

แม้ว่าการวิจัยนี้จะนำเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรที่มีระบบและครอบคลุม แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณและทรัพยากรที่อาจส่งผลต่อการนำไปปฏิบัติจริง ดังนั้นการวิจัยในอนาคตควรศึกษาแนวทางการจัดหางบประมาณและทรัพยากรที่เหมาะสม รวมถึงการประเมินผลกระทบของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติการกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัย

การอภิปรายผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก มีความสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัย ความสอดคล้องดังกล่าวยืนยันความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยและความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเสริมทักษะเฉพาะทาง การฝึกในสถานการณ์จริง และการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารสามารถสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงที่มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติและการบรรเทาสาธารณภัย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ผลการศึกษาสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

การจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกในปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่า หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดสำคัญในการสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบก ดังนี้

ด้านการจัดการฝึก หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารปัจจุบันมีระยะเวลาการฝึกที่จำกัด ทำให้การฝึกอบรมเฉพาะด้านการบรรเทาสาธารณภัยยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ ขาดการบูรณาการเนื้อหาด้านการบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ด้านผู้เรียน นักศึกษาวิชาทหารส่วนใหญ่ยังขาดประสบการณ์จริงในการปฏิบัติภารกิจบรรเทาสาธารณภัย และส่วนมากเข้ารับการฝึกเพื่อต้องการสิทธิในการยกเว้นการเกณฑ์ทหารมากกว่าการพัฒนาทักษะเพื่อสนับสนุนภารกิจของกองทัพบก

ด้านครูฝึก บุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์เฉพาะทางด้านการบรรเทาสาธารณภัยยังมีจำนวนจำกัด บางส่วนมีอายุสูง และขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อคุณภาพการฝึกอบรม

ด้านทรัพยากร มีข้อจำกัดด้านอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยสำหรับการฝึกอบรมและงบประมาณที่จำกัดในการพัฒนาหลักสูตรและการปรับปรุงระบบ การฝึกอบรมอย่างไรก็ตาม กองทัพบกมีจุดแข็งในด้านโครงสร้างระบบการฝึกที่ชัดเจน มีหน่วยฝึกและศูนย์การฝึกนักศึกษาวิชาทหารกระจายอยู่ทั่วประเทศจำนวน 35 หน่วยฝึก มีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็ง รวมทั้งมีทรัพยากร อุปกรณ์ และเครื่องมือที่ในการฝึกและปฏิบัติภารกิจบรรเทาสาธารณภัย

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในปัจจุบัน จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้เทคนิค PMESII Analysis พบว่ามีปัจจัยสำคัญหลายประการที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ดังนี้

ปัจจัยด้านการเมือง (Political) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เน้นย้ำการเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติและการบรรเทาสาธารณภัย นโยบายการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยที่มอบหมายให้กองทัพบกมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ

ปัจจัยด้านการทหาร (Military) มีการผสมผสานระหว่างกำลังพลประจำการและกำลังพลสำรองที่ต้องพัฒนาการฝึกอบรมให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ กองทัพบกมีความเชี่ยวชาญด้านการบัญชาการและการควบคุมในสถานการณ์วิกฤต

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic) มีข้อจำกัดด้านงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยสำหรับการฝึกอบรม ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากภัยพิบัติที่ต้องการการเตรียมความพร้อมของกำลังพลในการช่วยฟื้นฟูหลังเกิดเหตุ

ปัจจัยด้านสังคม (Social) การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของเยาวชนต่อการฝึกวิชาทหารและบทบาทของทหารในสังคม ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของกองทัพบกในการช่วยเหลือประชาชน แรงจูงใจในการเข้ารับการศึกษาวิชาทหาร

ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร (Information) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการฝึกอบรมและการจำลองสถานการณ์ภัยพิบัติ ระบบการเตือนภัยและการสื่อสารที่จำเป็น การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับการปฏิบัติงาน

ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ความพร้อมของสถานที่ฝึกและศูนย์การฝึกนักศึกษาวิชาทหารทั่วประเทศ ข้อจำกัดด้านอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัยสำหรับการฝึกอบรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการฝึกอบรมแบบออนไลน์

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร จากการวิเคราะห์ TOWS Matrix และแนวคิด ADDIE Model สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาหลักสูตรได้ดังนี้

การวิเคราะห์ (Analysis) ควรเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ความต้องการของกองทัพบกด้านการบรรเทาสาธารณภัยอย่างแท้จริง ควบคู่กับการศึกษาความคาดหวังของสังคม รวมถึงความต้องการของนักศึกษาวิชาทหาร เพื่อให้หลักสูตรสามารถตอบสนองต่อความจำเป็นทางยุทธศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ต้องประเมินทรัพยากรและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่อาจมีผลต่อการออกแบบและดำเนินหลักสูตรอย่างรอบด้าน

การออกแบบ (Design) ควรกำหนดเนื้อหาหลักสูตรที่เน้นทักษะเฉพาะทางที่จำเป็น เช่น การกู้ภัย การปฐมพยาบาล และการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับ

การปฏิบัติการกิจบรรเทา สาธารณภัย พร้อมกันนี้ต้องบูรณาการการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ และสถานการณ์จำลอง (Simulation) เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์การตัดสินใจในภาวะวิกฤต และออกแบบระบบการประเมินผลที่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในขั้นตอนการพัฒนา (Development) ควรดำเนินการจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยให้เพียงพอต่อการฝึกอบรม เช่น ระบบสื่อสารฉุกเฉิน อุปกรณ์ค้นหา และกู้ภัย และเครื่องจำลองสถานการณ์ทางภัยพิบัติ ควบคู่ไปกับการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ เช่น วิดีโอสาธิต คู่มือ การฝึก และแบบฝึกหัดที่เน้นสถานการณ์จริง รวมถึงการพัฒนาทักษะของครูฝึกให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษาวิชาทหาร

การดำเนินการ (Implementation) ควรจัดการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกที่กระจายอยู่ทั่วประเทศเพื่อให้ครอบคลุมทุกภูมิภาคของไทย และสามารถรองรับนักศึกษาวิชาทหารจำนวนมากได้อย่างทั่วถึง การเรียนรู้ควรใช้รูปแบบ Active Learning เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักศึกษา โดยให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้จากสถานการณ์จริง พร้อมทั้งสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก อาทิ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานด้านการแพทย์ฉุกเฉิน เพื่อให้นักศึกษาได้สัมผัสกับสถานการณ์ที่แท้จริง

การประเมินผล (Evaluation) จำเป็นต้องประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาทหารอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนมีระบบติดตามผลการดำเนินงานของหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงเนื้อหา วิธีการ และกระบวนการฝึกอบรมให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ และสามารถตอบสนองต่อภัยพิบัติรูปแบบใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การบูรณาการหลักสูตร กองทัพบกควรกำหนดนโยบายให้มีการบูรณาการเนื้อหาด้านการบรรเทาสาธารณภัยเข้าสู่หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารทุกชั้นปีอย่างเป็นระบบ โดยให้มีความต่อเนื่องและสอดคล้องกับระดับความสามารถของนักศึกษาแต่ละชั้นปี

2. การสนับสนุนงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณเฉพาะสำหรับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการฝึกอบรม และการปฏิบัติการกิจบรรเทาสาธารณภัย

3. การสร้างแรงจูงใจ กำหนดนโยบายส่งเสริมแรงจูงใจให้นักศึกษาวิชาทหาร และครูฝึก เช่น การให้รางวัล การยกย่องเชิดชูเกียรติ หรือสิทธิพิเศษสำหรับผู้ที่มีผลงานโดดเด่นในการปฏิบัติภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัย

4. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ กำหนดนโยบายการสร้างความร่วมมือระหว่างกองทัพกับหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และทรัพยากรในการพัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรม

5. กำหนดนโยบายให้มีการพัฒนาระบบการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่านักศึกษาวิชาทหารที่สำเร็จการฝึกอบรมมีความพร้อมในการสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตร เพิ่มเติมเนื้อหาด้านการบรรเทาสาธารณภัยที่ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การจัดการภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การรับมือกับโรคระบาด และการใช้เทคโนโลยีในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย

2. การพัฒนารูปแบบการฝึก ปรับปรุงรูปแบบการฝึกให้เน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ (Active Learning) การจำลองสถานการณ์ และการฝึกในสถานการณ์จริง เพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารมีประสบการณ์ตรงและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง

3. การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการฝึก จัดทำสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เช่น แอปพลิเคชัน คู่มือดิจิทัล และระบบจำลองสถานการณ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการฝึกอบรม

4. การพัฒนาครูฝึก จัดอบรมเพิ่มเติมความรู้และทักษะให้กับครูฝึกในด้านการบรรเทาสาธารณภัยและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ดำเนินการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล และหน่วยกู้ภัย เพื่อร่วมพัฒนาหลักสูตรและจัดการฝึกอบรม

6. การจัดกิจกรรมสร้างความตระหนัก จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของภารกิจบรรเทาสาธารณภัย และปลูกฝังจิตสำนึกในการช่วยเหลือสังคมให้กับนักศึกษาวิชาทหาร

7. การปรับปรุงระบบการประเมินผล พัฒนาระบบการประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของต่างประเทศ ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของประเทศที่มีระบบการบรรเทาสาธารณภัยที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรของไทย

2. การศึกษาประสิทธิผลของการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการฝึกอบรม ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น Virtual Reality (VR), Augmented Reality (AR) และระบบจำลองสถานการณ์ มาใช้ในการฝึกอบรมนักศึกษาวิชาทหาร

3. การศึกษาผลกระทบของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติการกิจ ควรมีการวิจัยติดตามผลหลังจากการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปใช้ เพื่อประเมินผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติการกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของนักศึกษาวิชาทหาร

4. การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของนักศึกษาวิชาทหาร ควรมีการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของนักศึกษาวิชาทหารในการเข้าร่วมการฝึกอบรมและการปฏิบัติการกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัย

5. การศึกษาแนวทางการจัดหางบประมาณและทรัพยากรที่เหมาะสม ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดหางบประมาณและทรัพยากรที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาหลักสูตรและการฝึกอบรม เช่น การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน หรือการระดมทุนจากแหล่งอื่น

6. การศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีการวิจัยเพื่อรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ทั้งนักศึกษาวิชาทหาร ครูฝึก ผู้บริหาร และประชาชนผู้ได้รับบริการ เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7. การศึกษาการบูรณาการความรู้ด้านการบรรเทาสาธารณภัยกับชีวิตประจำวัน ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบูรณาการความรู้ด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้นักศึกษาวิชาทหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน

8. การพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อสนับสนุนภารกิจด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพบกจำเป็นต้องมีการบูรณาการองค์ความรู้ เทคโนโลยีและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารสามารถเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ให้แก่ประชาชนในยามเกิดภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและความคาดหวังของสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

1. ราชกิจจานุเบกษา. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ.2561-2580. 13 ตุลาคม 2561.
2. ราชกิจจานุเบกษา. (2566). แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2566-2580. 7 มีนาคม 2566.
3. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2566-2570
4. พระราชบัญญัติ จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551
5. นโยบายการฝึกอบรมและการศึกษาของกองทัพบก พ.ศ. 2566 – 2570
6. พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ.2558
7. นโยบายการปฏิบัติงานของ พล.อ.พนา แคล้วปลอดทุกข์ ผู้บัญชาการทหารบก
8. คำสั่งกองทัพบก ที่ 95/2568 เรื่อง การฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ประจำปีการศึกษา 2568 ลง 6 มีนาคม 2568
9. โรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร หมายเลขหลักสูตร 900-ฉ-ฉ1 สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1
10. โรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร หมายเลขหลักสูตร 900-ฉ-ฉ2 สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 2
11. โรงเรียนรักษาดินแดน ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. หลักสูตรการฝึกวิชาทหาร หมายเลขหลักสูตร 900-ฉ-ฉ3 สำหรับนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3
12. กุลกนก จันวันดี. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการออกแบบของ ADDIE MODEL ร่วมกับการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ เรื่องหลักการทำโครงการคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร 2560.
13. ชลิตาสรณ์ ชญาภาภูริดา. การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกวิชาทหารที่เสริมสร้างความรักชาติของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2561.
14. ทรงราชย์ กิตติธिरางกูร. การพัฒนารูปแบบการฝึกนักศึกษาวิชาทหารที่ตอบสนองต่อการกิจด้านความมั่นคงของกองทัพบก. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยการทัพบก.

15. กิติพันธ์ เฮงสนั่นกุล. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมพลทหารกองประจำการเหล่าทหารแพทย์ โรงพยาบาลค่ายเม็งรายมหาราช เพื่อปฏิบัติการกิจบรรเทาสาธารณภัย อย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่รับผิดชอบ. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยการทัพบก.
16. สุริน ทองเต็ม. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหารเพื่อตอบสนองนโยบายการใช้กำลังพลสำรองของกองทัพบก. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล. วิทยาลัยการทัพบก.
17. ภูริทัต โพธิ์แก้ว. แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถในการสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัย ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทยของกรมการทหารสื่อสาร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ ชื่อ

พันเอก จารุวัฒน์ ญาติ

วัน เดือน ปีเกิด

28 ตุลาคม 2523

ประวัติสำเร็จการศึกษา

พ.ศ. 2546	วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (คอมพิวเตอร์) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ 51
พ.ศ. 2550	หลักสูตรชั้นนายร้อย เหล่าทหารราบ รุ่นที่ 119
พ.ศ. 2555	หลักสูตรชั้นนายพัน เหล่าทหารราบ รุ่นที่ 95
พ.ศ. 2557	หลักสูตรหลักประจำ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ 92

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2546-2550	ผู้บังคับชุดจู่โจม กองร้อยจู่โจม กองพันจู่โจม
พ.ศ. 2550-2553	ผู้บังคับหมวดจู่โจม กองร้อยจู่โจม กองพันจู่โจม
พ.ศ. 2553-2555	รองผู้บังคับกองร้อยจู่โจม กองพันจู่โจม
พ.ศ. 2555-2557	ผู้บังคับกองร้อยจู่โจม กองพันจู่โจม
พ.ศ. 2557-2559	รองผู้บังคับกองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 1 มหาดเล็กรักษาพระองค์
พ.ศ. 2559-2563	หัวหน้าฝ่ายกิจการพลเรือนกองพลที่ 1 รักษาพระองค์
พ.ศ. 2563-2564	ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ 3 กรมทหารราบที่ 21 รักษาพระองค์
พ.ศ. 2564-2566	ผู้ช่วยนายทหารส่งกำลังบำรุง กองทัพบกที่ 1
พ.ศ. 2566-2567	หัวหน้ากองยุทธการ มณฑลทหารบกที่ 18
พ.ศ. 2567-2568	รองเสนาธิการ ศูนย์การนักศึกษาวิชาทหาร

ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ. 2568-ปัจจุบัน รองผู้อำนวยการกองกำลังพล หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน